

πάνη καμμία. Δὲν λείπει ἄλλο, εἰμὴ συ-
χνή καὶ εὐκαλὸς συνκναστροφὴ μὲ παντοί-
ους ἢ εἰδήμονας πολλῶν· αὕτη δ' ἔγινε πο-
λὺ δυσκολωτέρα διὰ τὴν τώρα ἐπιπολάζου-
σαν δεινὴν πανώλην. Δὲν ἐξεύρω τί φρονεῖς,
καὶ τὸ ἔργον σου πῶς εἶναι, καὶ ἂν πλησι-
άζῃ εἰς τὸ τέλος. Ἄν ἤθελες ὅμως, ἤμ-
πορεύσας νὰ εὐχαριστηθῇς ἐδῶ, νομίζω,
καὶ νὰ χρησιμεύσῃς καλὰ, καὶ ν' ἀγαπη-
θῇς ἀπὸ τοὺς κατοίκους, καὶ ἴσως ἂν ζή-
σωμεν ὀλίγους τινὰς μῆνας μαζὶ ν' ἀνα-
λάβῃς καὶ ὅλον τὸ ἔργον. Θέλω καὶ περὶ αὐ-
τῶν νὰ μὲ δηλώσῃς τὴν γνώμην σου, καὶ
ἕως ποῦ ἐφθάσατε εἰς τὴν μετάφρασιν, καὶ
πότε εἶν' ἐλπίς νὰ τελειώσῃ.

Ἐκ Χάλκης 21 Αὐγούστου 1834.

ὁ σὸς Ἀβράμιος Ὁμηρόλης.

Ὁ χρηστὸς Σεραπίων ἀγνοῶν βεβαίως τὰ
κατ' ἐμὲ καὶ τὴν μετὰ τοῦ Ἀβραάμ οἰκει-
ότητα καὶ τὴν ποιότητα καὶ τὸν βαθμὸν
τῶν μετ' αὐτοῦ σχέσεων μου, καὶ ἴσως πα-
ρασυρθεὶς ἀπὸ εἰσηγήσεις φθόνου τινος ἢ ἔχ-
θρας κεκρυμμένης μὲ παρέστησεν ἐν τῇ
βιογραφίᾳ αὐτοῦ ὅλον μελανεῖμονα καὶ ἀ-
γνωμοσύνης ἔζοντα, διὸ καὶ πιστεύω ὅτι
ἀναγνοὺς ταῦτα καὶ μαθὼν ὅτι οὔτε ἐν ἡβῇ
ἤμην πενέστατος, πένης ναί, «πενίη δὲ σο-
φίην ἔλαχεν,» ἀλλ' οὐχὶ καὶ πενέστερος τοῦ
μακαρίτου σχετικῶς, οὔτε ἐν κοπρίᾳ μ'
εὔρε καὶ μὲ ἀνέστησεν, οὔτε ἠθικῶς μὲ ἐμόρ-
φωσα, διότι κατὰ τὴν τότε ἡλικίαν μου εἶ-
χον ἱκανὰ κεκτημένα κεφάλαια καὶ ἐφόδια,
οὔτε δὲ ἐκ συντηρήσεως αὐτοῦ ἢ ἄλλου τινος
ἔζησα, ἀλλὰ συνετήρησα αὐτὸς ἐμαυτὸν μο-
χθῶν καὶ ἐργαζόμενος κατὰ τὸν βραχύτα-
τον χρόνον τῆς μετ' αὐτοῦ συμβιώσεώς μου,
μαθὼν, λέγω, ταῦτα θέλει αἰσθανθῇ τὸν
ὄκνον αὐτοῦ μὴ δυσαρεστήσῃ τῇ σοφῇ ἐκείνῃ
ψυχῇ ἀληθῶς πραγματοποιούμενον· ἀλλ'
ἐχέτω ἀτρέμας, ἐγὼ μὲν μετ' ὀλίγον πο-
ρευθεὶς πρὸς αὐτὸν θέλω τὸν δυσωπήσῃ διὰ
τὴν ἄκαιρον καὶ ἄτοπον τόλμαν τοῦ καλοῦ
μαθητοῦ, τοῦ συγγενοῦς καὶ συμπατριώ-
του του· ταῦτα δὲ γέγραπται οὐχὶ διὰ νὰ
ἀνορθώσω τὴν ἐμὴν ἤδη γεγηρακυῖαν ὑπό-
ληψιν, ἀλλ' ἵνα μὴ καταλίπω μομφὴν ἢ

ψόγον εἰς τὰ ἔργονά μου· διότι «δουλοῖ τὸν
ἄνδρα καὶ θρασύσπλαγχνός τις ἢ ὅταν συ-
νειδῇ πατρός ἢ μητρὸς κακὰ.»

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Δεκεμβρίου 1873.

X. N. Φ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἐπὶ Π. Π.)

Τὴν κτῆτιν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πολ-
λοὶ θεωροῦσιν ὡς τὸν μόνον σκοπὸν τοῦ
βίου τούτου, πλοῦτος δὲ κατ' αὐτοὺς
οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄρ-
γυρος. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐγέννησε δύο ὀλε-
θρίας συνεπείας, τὸν πόλεμον καὶ τὸ κερ-
δοσκοπικὸν σύστημα, διότι ἐκλαμβάνον-
τες οἱ λαοὶ τὰ μέταλλα ταῦτα ὡς ἐπικρα-
τοῦντα πάντων τῶν προϊόντων καὶ ὡς τὸν
κατ' ἐξοχὴν πλοῦτον ἡλληλοκτονοῦντο, ἵνα
σφετερίζωνται παρὰ τῶν ἄλλων μεγάλας
ποσότητας αὐτῶν. — Τὸ κερδοσκοπικὸν σύ-
στημα ἠθέλησε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν πό-
λεμον τῶν ὅπλων διὰ τῶν διατιμῆσεων καὶ
τῶν προστατευτικῶν τελωνειακῶν συστη-
μάτων. Ἀείποτε πωλεῖν, μηδέποτε ἀγορά-
ζειν ἦτο τὸ μυστήριον τῆς παραδόξου ἐκεί-
νης ἀρχῆς, ἥτις, ἵνα προστατεύσῃ τὴν ἐσω-
τερικὴν παραγωγὴν, ἀπεμάκρυνε πάντα συ-
ναγωνισμὸν, καὶ κατεγίνετο εἰς λεπτολέ-
γους συνδυασμοὺς, ἵνα προσελκύσῃ πλεῖ-
στον χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Προφανὲς καὶ ὀλεθρία ἀπάτη! Ὁ χρυ-
σὸς καὶ ὁ ἄργυρος αὐτομάτως συρρέουσιν
ἐκεῖ, ἔνθα εὐρίσκουσι γόνιμον ἀνάπτυξιν
τῆς πρακτικῆς βιομηχανίας· ὅσω μᾶλλον
πολλαπλασιάζονται αἱ μεταξὺ τῶν ἀνθρώ-
πων συναλλαγαί, τοσούτω μᾶλλον τὰ μέσα
τῶν συναλλαγῶν τούτων φέρονται ἐκεῖ,
ἐνθα ἡ ἀφθονία τῆς παραγωγῆς ὑπόσχεται
ἀμοιβὴν γενναιοτέραν. Ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄρ-
γυρος εἶναι ἐμπόρευμα ὅπερ βεβαίως ἔχει
ἰδιαιτέρον χαρακτῆρα, ἀλλ' ὅπερ, ὡς καὶ
τὰ λοιπὰ ἐμπορεύματα ἀνταλλάσσεται ἀντὶ

προϊόντων ἢ ἐκδουλεύσεων. Τὰ πολυτίμα ἄρα μέταλλα συρρέουσιν ἐκεῖ, ἐνθα εὐρίσκουσιν ὅτι πλείονα προϊόντα καὶ ἐκδουλεύσεις νοημονεστέρας, ἐκεῖ ἐνθα ἀναμένει αὐτὰ ἀμοιβὴ γενναιοτέρα. Ἡ ἀφθονία τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἣν ἐθεώρουν ὡς τὴν βᾶσιν τοῦ πλούτου, εἶναι τούναντίον συνέπεια αὐτοῦ, ἀπορρέουσα ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν προϊόντων.

Ἡ οὐσιώδης πλάνη περὶ τῆς φύσεως τοῦ πλούτου συνεπάγεται καὶ ἄλλο ἀποτέλεσμα ἐπίσης ὀλέθριον, ὅπερ δυστυχῶς δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἐπασχολεῖ καὶ βασανίζει πολλούς. Ἐπειδὴ, λέγουσιν, ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος εἶναι ὁ πλοῦτος, διατί νὰ μὴ προσπαθῶμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν δι' ἄλλων μέσων; ταῦτα δὲ μεταχειριζόμενοι ἀκόπως καὶ ἀφθύνως φέρομεν μεγάλην ἀφθονίαν, καὶ οὕτω πάντες γινόμεθα εὐτυχεῖς. Ἡ θαυμασία ἐκείνη ἐφεύρεσις τοῦ χαρτονομίσματος, ἀντικαθιστῶσα τὸν χρυσὸν διὰ τοῦ χάρτου, ἐφάνη πραγματοποιοῦσα τὴν ἰδέαν ταύτην. Προμηθευόμενοι εὐκόλως τὸ χαρτονόμισμα ἀπαλλαττόμεθα τῆς τυραννίας τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· ἐπειδὴ δὲ δυνάμεθα νὰ παράγωμεν χαρτονόμισμα κατὰ βούλησιν, πολλαπλασιάζομεν καὶ τὸν πλοῦτον ἐπίσης· ἐπομένως πάντες δυνάμεθα νὰ πλουτήσωμεν. — Ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι ἐπαγωγὸς, ἀλλὰ δυστυχῶς εἶναι φαντασιώδης.

Πάντες βεβαίως γινώσκομεν τὴν μεγάλην ἐπιρροὴν τοῦ νομίσματος, ἥτοι τῶν πολυτίμων μετὰλλων ἅτινα μεταχειριζόμεθα, ἵνα ἀποκτήσωμεν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν. Τὸ νόμισμα ἀντιπροσωπεύει πᾶσαν ἀξίαν, φέρει, οὕτως εἰπεῖν, τὰ ἑτερόνυμα κλάσματα τοῦ πλούτου εἰς κοινὸν παρονομαστήν, καθιστᾷ ἐπιδεκτικὰ συγκρίσεως πᾶν προϊόν καὶ πᾶσαν ἐργασίαν, ἅτινα δι' αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ ἐκτιμῶμεν καὶ ν' ἀνταμείβωμεν. Τὸ νόμισμα χρησιμεύει ὡς κοινὸς καὶ ἄδολος ἐκτιμητὴς παντὸς πράγματος, συντείνει ὥστε ἕκαστον προϊόν νὰ λαμβάνῃ ὡς ἀντάλλαγμα τὴν

ἀνήκουσαν αὐτῷ ἀξίαν, ἐκάστη δὲ ἐργασία τὴν χρεωστούμενην αὐτῇ ἀμοιβήν. Τὸ νόμισμα εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀξίας, ὡς ὁ πῆχυς εἶναι τὸ μέτρον τοῦ μήκους, τὸ χιλιόγραμμον τὸ μέτρον τοῦ βάρους, ἡ λίτρα τὸ μέτρον τῆς χωρητικότητος.

Ἐκάστη ποσότης μετρεῖται δι' ἑτέρας ὁμοειδοῦς ποσότητος· ὅταν θέλωμεν νὰ ὀρίσωμεν τὸ βάρος οἰοῦδήποτε ἀντικειμένου, πράττομεν τοῦτο διὰ τινος ὀρισμένου βάρους. κτλ. ὅταν θέλωμεν π. χ. ν' ἀγοράσωμεν ποσότητά τινα ζαχαρώσεως, ὀρίζομεν τὸ βάρος αὐτῆς διὰ τοῦ χιλιογράμμου· ὅταν θέλωμεν ν' ἀγοράσωμεν σίτον, μεταχειρίζομεθα τὸ ἐκατόλιτρον ὡς μέτρον χωρητικότητος. Ὅπως ἄρα ἡ χωρητικότης κτλ. μετρεῖται διὰ τῆς χωρητικότητος, οὕτω καὶ ἡ ἀξία μετρεῖται διὰ τῆς ἀξίας. Ἀλλὰ τὰ προϊόντα εἶναι ἀπειράριθμα, ὥστε διὰ νὰ ἐκτιμῶμεν αὐτὰ, πρέπει νὰ τὰ παραβάλλωμεν πρὸς ἕτερον προϊόν γενικῶς παραδεδεγμένον ὡς μέτρον πάντων τῶν λοιπῶν. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ νομίσματος, τοῦ ἐμπορεύματος τούτου, ὅπερ μετρεῖ πάντα τὰ λοιπὰ, καὶ δι' οὗ δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ συνεννοῶνται εἰς πᾶσαν συναλλαγὴν.

Κατηγοροῦσι τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν, διότι κατέχεται ὑπὸ μεγάλης ἐπιθυμίας τοῦ χρυσοῦ, καὶ τρέφει πρὸς αὐτὸν σφοδρὸν ἔρωτα. Ἄν ὁμῶς βίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τῶν παρελθόντων αἰώνων, βλέπομεν τὸν πρὸς τὸν χρυσὸν ἔρωτα πολλῷ τυφλότερον καὶ ἰσχυρότερον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἢ σήμερον. Ὁ σατυρικότατος Ἀριστοφάνης παριστᾷ πάντας τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου καλακεύοντας τὸν τυφλὸν Πλοῦτον, τὸν βασιλέα τοῦ χρυσοῦ. Ὁ Ζεὺς ἀναφωνεῖ ὅτι ἄνευ αὐτοῦ ἤθελεν ἀποθάνει ἐκ τῆς πείνης, καὶ ὁ Ἑρμῆς, ὁ θεὸς τοῦ ἐμπορίου, στρέφει τὸν ὀφθαλμὸν του, καὶ πλύνει τὸ χεῖρμακτρον αὐτοῦ. — Τίς δ' ἀγνοεῖ τὰ περὶ τοῦ βασιλέως Μίδα καὶ τῶν μακρῶν αὐτοῦ ὧτων; ὁ μῦθος ἀναφέρει ὅτι πᾶν ὅ,τι ἤγιζε μετεβάλλετο εἰς χρυσόν, καὶ οὕτω ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλούτου ἀπέθνησκεν ἐκ τῆς

πείνης. Ὁ μῦθος οὗτος δεικνύει ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ συναισθάνωνται τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος φέρουσιν εἰς τὸν πλοῦτον, ἀλλ' ὅτι ὁ πλοῦτος συνίσταται εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων καὶ τὴν δικαίαν διανομὴν αὐτῶν. Τὰ πολύτιμα μέταλλα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ὁδοὺς δι' ὧν μεταφέρομεν εἰς τὰς ἀποθήκας τὸν σίτον· ἄνευ ὁδῶν ἠθέλομεν ἔχει ὀλιγώτερον σίτον, ἀλλ' αἱ τελειότεραι ὁδοὶ δὲν δύνανται νὰ προμηθεύσωσιν ἡμῖν τὰ πρὸς τροφήν. Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἔγραψε πρὸς τὴν βασίλισσαν Ἰσαβέλλαν καὶ τὸν βασιλέα Φερδινάνδον τῆς Καστίλλιας.—«Ὁ χρυσὸς εἶναι ἐξαίρετον πρᾶγμα: διὰ τοῦ χρυσοῦ σχηματίζονται θησαυροὶ, διὰ τοῦ χρυσοῦ ἐπιτυγχάνομεν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν, διὰ τοῦ χρυσοῦ στέλλομεν καὶ τὰς ψυχὰς εἰς τὸν παράδεισον».

Κατ' ἀντίδρασιν συνήθη παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ὁ χρυσὸς, ἀφοῦ ἐξεθείσθη ὑπερβαλλόντως, κατεφρονήθη καὶ ἐξηυτελίσθη. Πολλὰ ἐρρέθησαν κατὰ τοῦ νομίσματος, καὶ οὐχὶ ἅπαξ ἐμέμφθησαν «τῆς παρανόμου τυραννίας τῶν πολυτίμων μετάλλων,» ὥσπερ γελοιωδῶς ἀπεκάλεσαν αὐτήν. Φαντασιώδεις νόες ἠθέλησαν ν' ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν τοῦτον, καὶ ν' ἀποβάλωσι τὴν κυριαρχίαν τοῦ φρονούντος ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ὅτι τὰ πολύτιμα μέταλλα ἔχουσιν ἀξίαν ἐκ συνθήκης, ὅτι ἰδέα ἐσφαλμένη συνέτεινε νὰ παραδεχθῶμεν αὐτὰ ὡς μέτρον ἀξίας παντὸς πράγματος, καὶ ὅτι ἀποσκορακίζοντες αὐτὰ δυνάμεθα εὐκόλως νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν γενικὴν ἀφθονίαν, πρὸς ἣν τείνουσιν αἱ ἐπιθυμίαι καὶ αἱ ἐλπίδες ἡμῶν. Ἐνόμισαν ὅτι δι' ἐντέχνων συνδυασμῶν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς πᾶσαν ὕλην τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος, καὶ οὕτω ν' ἀνατρέψωμεν τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἐκ τοῦ θρόνου ὃν ἐσφετέρισθησαν. Πλὴν ἡ ἀνακάλυψις αὕτη, ὡς καὶ πολλαὶ ἄλλαι, εἶναι δοξασία ἀπηρχαιωμένη, δικαίως ἀπαρριφθεῖσα. Εἶναι πρόδηλον ὅτι πᾶν προϊόν, πᾶν ἐμπόρευμα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς νόμισμα, καὶ ἐχρη-

σίμευσε τῶντι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Τὸ ζήτημα ὅμως εἶναι νὰ μάθωμεν, ἂν ᾖναι νόμισμα καλὸν ἢ κακόν, ἂν δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐπιρροὴν ἣν πρέπει νὰ ἔσκαῃ ἐν ταῖς κοινωνίαις, ἐπιρροὴν εὐλογον, δικαίαν καὶ διαρκῆ. Ἵνα ἐννοήσωμεν τὴν πλάνην εἰς ἣν περιπίπτουσιν οἱ τὰ τοιαῦτα ὀνειροπολοῦντες, ἀρκεῖ νὰ ἐξετάσωμεν εἰς τί χρησιμεύει τὸ νόμισμα.

Ἄρα οἱ λαοὶ ἀπαλλάχθῃσι τῆς ἀγρίας καταστάσεως, ἐγκαταλείπουν τὴν ἀπ' εὐθείας ἀνταλλαγὴν τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐκποιήσωσιν ἀντὶ τῶν ὧν ἔχουσιν ἀνάγκην. Μόνον εἰς τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος τὰ ἀντικείμενα ἀνταλλάσσονται ἀπ' εὐθείας ἄνευ μεσολαβήσεως τρίτου ἐμπορεύματος, ἥτοι τοῦ κοινοῦ ἐκτιμητοῦ. Αἱ δὲ χῶραι αἱ περιορισθεῖσαι εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ στοιχειωδεστάτου τούτου μέσου τῆς σχέσεως τῶν ἀνθρώπων εἶναι καταδεδικασμέναι εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν ἀθλιότητα.

Καὶ ὅμως, λέγουσιν, ἡ πολιτικὴ οἰκονομία διδάσκει ὅτι τὰ προϊόντα ἀνταλλάσσονται ἀντὶ προϊόντων. Βεβαίως εἰς τοῦτο ἀπολήγει πᾶσα συναλλαγή. Ἀλλὰ μήπως ἔχων τις προϊόν ἵνα ἀνταλλάξῃ, εὕρισκε ἀμέσως τὸν ἔχοντα ἀνάγκην τῆς ποσότητος τοῦ προϊόντος ἣν προσφέρει αὐτῷ; Μήπως ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του τ' ἀντικείμενα ὧν ἔχει ἀνάγκην, κατὰ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα ἣν ἐπιθυμεῖ; Τοιαύτη ἄμεσος σύμπτωσις εἶναι ἐκ τῶν σπανιωτάτων φαινομένων.

Ἵνα γίνηται ἄρα ἡ συναλλαγή ἄνευ δυσκολίας, πρέπει ὁ πωλὼν τι νὰ λαμβάνῃ ἀντ' αὐτοῦ ἐμπόρευμα γενικῶς παραδεδεγμένον, δι' οὗ νὰ δύναται νὰ προμηθεύηται πᾶν οὗτινος ἔχει ἀνάγκην, εἴτε ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, εἴτε ἀλλαχοῦ, εἴτε τὸν αὐτὸν χρόνον εἴτε μετὰ ταῦτα· πρέπει διὰ νὰ ᾖναι ἐλεύθερος, τὸ ἐμπόρευμα ὑπερλαμβάνει νὰ χρησιμεύῃ, ὅπως ἀνταλλάσσει ἀντ' αὐτοῦ πᾶν οὗτινος λάβῃ ἀνάγκην, ὅταν καὶ ὅσον χρειασθῇ. Ὅποια διαφορὰ, ἂν δύναται νὰ περιμένῃ καὶ νὰ ἐκλέγῃ, ἂν, ἀντὶ νὰ ᾖναι

περιορισμένους ἐν τῇ ἐπιτοπίῳ ἀγορᾷ, ἔχῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν ἀπέραντον ἀγορὰν τὴν ἐρωδιασμένην ἐκ τῶν προϊόντων ὅλου τοῦ κόσμου! ὅταν ὁ πωλητὴς ᾖ βέβαιος ὅτι θέλει εὑρεῖ ἀγοραστὴν διὰ πᾶν ὅ,τι προσφέρει, ὅτι θέλει λάβει ἀντάλλαγμα ἐμπόρευμα πανταχοῦ καὶ πάντοτε εὐπρόσδεκτον, εὐμετακόμιστον, ἔχον ἀξίαν μόνιμον, ὅπερ εὐκόλως δύναται νὰ φυλάξῃ ἄνευ κινδύνων καὶ νὰ διατηρήσῃ ὅσον θέλῃ, ἢ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ, ὅλον ἢ μέρος αὐτοῦ, ὅταν καὶ ὅπως θέλῃ, βέβαιος ὢν ὅτι πανταχοῦ θέλει εἶσθαι εὐπρόσδεκτον καὶ περιζήτητον! — Θαυμασία ὄντως ἡ ἐπινόησις τοῦ νομίσματος, τοῦ ἀληθοῦς τούτου μαγευτικοῦ μέσου, δι' οὗ χρησιμοποιεῖται ἡ διαρκὴς ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ καταρρέει πᾶν πρόσκομμα εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ. Τῶντι ἡ τολμηροτάτη φαντασία δὲν ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ ἰδέαν ἀνωτέραν.

Οὐ μόνον ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν σημερινῶν παρατηρήσεων βλέπομεν, ὅτι πᾶν πρᾶγμα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, καὶ ἐχρησίμευσεν, ὡς νόμισμα, ἅμα ἡ ἀμοιβαία συγκατάθεσις τῶν ἀνθρώπων παραδεχθῇ αὐτὸ ὡς γενικὸν ὄργανον συγκρίσεως καὶ ἀντίτιμον παραδεδεγμένον. Ἐν Ῥωσίᾳ μετεχειρίζοντο ἐπὶ πολὺ τὰ γουναρικά, ἰδίως δὲ τὰ σπανιώτερα καὶ μᾶλλον περιζήτητα· εἰς δὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ βαρβαρισμοῦ μετεχειρίσθησαν τὸ ἐμπιστευτικὸν νόμισμα· πόδες σαρθερίου φέροντες σημεῖόν τι ἐκυκλοφόρουν ἀντὶ τῶν γουναρικῶν αὐτῶν, ἦσαν τρόπον τινὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἢ χαρτονομίσματα. Ὁ Ῥώσος ἱστορικὸς Καραμσίνος διηγεῖται ὅτι οἱ Μογγόλοι ἀνῆρπασαν ἀπὸ τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ κιβώτιον πλήρες ποδῶν σαρθερίου. Ἐν Βιργινίᾳ μετεχειρίζοντο τὸν καπνόν· ἐν Κίνᾳ κιβώτια τεῖου· ἀλλαχοῦ κτήνη, τεμάχια ἁλατος, κογχύλας, κυάμους κακάου, τεμάχια ὑφάσματος, κτλ. Ταῦτα δὲ πάντα ἦσαν ἀξίαι ὡς μετεχειρίζοντο εἰς τὴν καταμέτρησιν ἄλλων ἀξιών.

Ἄμα ὅμως ἡ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου

βελτιωθῇ διὰ τῆς διαιρέσεως τῆς ἐργασίας καὶ τῶν συναλλαγῶν, ἔχει ἀνάγκην ὁδηγοῦ πρὸς διευκρίνησιν τῶν συμφερόντων αὐτοῦ ἅτινα ἐστὶ μᾶλλον περιπλέκονται· ἔχει ἀνάγκην νομίσματος αἰουδήποτε. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν τὸ νόμισμα ὅπερ μεταχειρίζεται, εἶναι καλὸν ἢ κακόν, ἂν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς πολυειδεῖς ἀπαιτήσεις ὡς ἀπαιτεῖ ἡ εὐκολία καὶ ἀσφάλεια τῶν σχέσεων, ἂν ἔχῃ τὰς ιδιότητας τοῦ νομίσματος, περὶ ὧν προσέπομεν, καὶ αἰτινὲς εἶναι οὐκ ὀλίγαι.

Τὸ νόμισμα πρέπει νὰ ᾖ διερμηνεὺς πάσης συναλλαγῆς καὶ πιστὸν ἐχέγγυον διὰ τοὺς λαμβάνοντας αὐτά, ὥστε ὅσας θέλωσι νὰ τὸ ἀνταλλάξωσιν, ἡ ἀνταλλαγὴ αὐτὴ νὰ γίνηται δικαία, ἀποδίδουσα τὸ ἰσότημον οὗτινος ἔδωσαν. Ἄρα τὸ νόμισμα προωρισμένον νὰ μετρῇ τὰς ἀξίας πρέπει νὰ ἔχῃ ἰδίαν ἀξίαν· δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ οὐδὲν ὑποθετικόν, οὐδὲ ἀόριστον! Ἵνα καταστῇ τύπος κοινός, ἵνα γείνη μόνιμος ἐκτιμητὴς τῶν πραγμάτων, πρέπει νὰ ᾖ γνωστόν, χρήσιμον καὶ περιζήτητον.

Ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ἦσαν ἀναντιρρήτως εἰς πᾶσαν ἐποχὴν περιζήτητα καὶ ὡς μέσα καλλωπισμοῦ, καὶ διὰ τὴν κατασκευάζωσιν ἐργαλεῖα λαμπρότερα, στερεώτερα καὶ ὠραιότερα τῶν λοιπῶν.

Πρέπει τὸ νόμισμα νὰ ἔχῃ ἐν σμικρῷ ὄγκῳ μεγάλην ἀξίαν διὰ νὰ ᾖ εὐμετακόμιστον. Τὸ ὄνομα μόνον τῶν πολυτίμων μετάλλων ἐμφαίνει τὴν ιδιότητα αὐτῶν ταύτην. Ἐν χιλιόγραμμον χρυσοῦ τιμᾶται περίπου 3400 φράγκων, ἐν δὲ χιλιόγραμμον ἀργύρου 220 φράγκων, ὡς ἔγγιστα, ὥστε 1000 χιλιόγραμμα, ἥτοι εἰς τόνος, χρυσοῦ τιμᾶται 3,400,000, ἡ δὲ ἀξία ὅλου τοῦ μέχρι σήμερον ἀνορυχθέντος χρυσοῦ ἀναβαίνει εἰς 25 δισεκατομμύρια. Τὸ ποσὸν τοῦτο βεβαίως εἶναι μέγα· ἀλλ' ὡς ὄγκος τί δύναται νὰ παραστήσῃ; Περίπου 7,200 τόνους χρυσοῦ, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἀτμάμαξα σιδηροδρόμου δύναται νὰ σύρῃ βάρος ἑξακοσίων τόνων· ἄρα δώδεκα ἀτμάμαξαι δύνανται νὰ σύρῳσιν ὁ-

λον τὸν χρυσὸν τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχοντα. Δωμάτιον δ' ἔχον ἐννέα μέτρων μῆκος, ἐννέα πλάτος, καὶ πέντε ὕψος δύναται νὰ περιλάβῃ ὅλον τὸν ὄγκον τοῦ χρυσοῦ τοῦ μέχρι σήμερον ἀνορυχθέντος. Ἀρα ὁ χρυσὸς ἔχει κατ' ἐξοχὴν τὴν ιδιότητα τοῦ νὰ περιέχῃ ἐν σμικρῷ ὄγκῳ μεγάλην ἀξίαν, καὶ ἐπομένως νὰ ᾖναι εὐμετακτόμτος.

Πρέπει τὸ νόμισμα νὰ ᾖναι διαιρέσιμον, ὥστε νὰ παριστᾷ πᾶσαν βαθμίδα, καὶ τὰς μεγάλας δηλαδὴ καὶ τὰς ἐλαχίστας ἀξίας, νὰ διαιρῇται κατὰ βούλησιν χωρὶς νὰ ἐλαττοῦται ἡ ἀξία του, καὶ πάλιν νὰ συννενοῦνται τὰ τεμάχια αὐτοῦ ἄνευ ἐκπεσμοῦ. Τὸν χρυσὸν λοιπὸν καὶ τὸν ἄργυρον διαιροῦμεν εἰς ὅσα κλάσματα θέλωμεν, καὶ τὰ τεμάχια αὐτοῦ ἔχουσι τὴν ἀξίαν τῶν χύοντες δ' αὐτὰ πάλιν, τὰ συννενοῦμεν εἰς ἓνα ὄγκον, χωρὶς ν' ἀπολέσωσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν· δυνάμεθα νὰ μεταβάλλωμεν τὸ σχῆμά των καὶ νὰ τὰ μεταχειρισθῶμεν εἰς πάσας ἡμῶν τὰς ἀνάγκας. Ὑπάρχουσι βεβαίως καὶ ἄλλα πράγματα ἔχοντα μεγαλειτέραν ἀξίαν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ὡς, λόγου χάριν, ὁ ἀδάμας. Ἀλλὰ, καίτοι τὰ τεμάχια τοῦ ἀδάμαντος δὲν στεροῦνται πάσης ἀξίας, ὅταν θραύσωμεν μέγαν ἀδάμαντα εἰς πολλὰ τεμάχια, τὸ σύνολον τῆς ἀξίας τῶν τεμαχίων τούτων οὐδὲν ἴσασθαι πρὸς τὴν ἀξίαν ὅλου τοῦ ἀδάμαντος, διότι ὅσα μείζων εἶναι ὁ ἀδάμας, τοσούτω μᾶλλον αὐξάνει ἡ ἀξία αὐτοῦ. Δὲν δυνάμεθα λοιπὸν νὰ διαιρέσωμεν τὰ ἔχοντα μεγάλην ἀξίαν ἀντικείμενα μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας μεθ' ἧς διαιροῦμεν τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ πρὸ πάντων εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποκαταστήσωμεν αὐτὰ εἰς τὴν ἀρχικὴν των κατάστασιν χωρὶς νὰ ὑποστῶσι μέγαν ἐκπεσμόν· μόνος δὲ ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ὑπάγονται εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, καὶ χρησιμεύουσιν εἰς πάσας ἡμῶν τὰς ἀνάγκας.

Μεταξὺ τῶν ἀρχικῶν νομισμάτων περὶ ὧν προείπομεν, τὸ γενικώτερον πάντων, ὅπερ εἰσέτι διατηρεῖται εἰς τινὰς χώρας, εἶ-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Α΄.)

ναι τὰ κτήνη, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ λατινικὸν ὄνομα τοῦ νομίσματος *pecunia* παράγεται ἐκ τοῦ *pecus* τοῦ σημαίνοντος κτήνος. Κεφαλὰι κτηνῶν ἐχρησίμευσον ὡς μέσον ἀνταλλαγῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τὸ μέσον τοῦτο εἶναι ὅλως ἀκατάλληλον καὶ δύσχρηστον· ὅταν κόψωμεν βοῦν εἰς τεμάχια, εἶναι βεβαίως ἀδύνατον συνενώσαντες αὐτὰ ν' ἀποτελέσωμεν τὸν βοῦν, καὶ πρέπει νὰ τὰ καταναλώσωμεν, ἵνα μὴ φθαρῶσι.

Τὸ νόμισμα πρέπει νὰ διατηρῇται ἄνευ ἐξόδων, οὐδὲ νὰ φθείρηται, διὰ νὰ ᾖναι μόνιμος ἡ ἀξία του, καὶ διατηρῇται ἀνεπηρέαστος ἡ ἐντελής ἐλευθερία τῆς χρήσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ τῶν ιδιοτήτων τούτων στερεῖται τὸ ἐμφυχον νόμισμα· οὐ μόνον ἀπαιτεῖ τροφήν, καὶ ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκην συνεχῶν περιποιήσεων.

Τὸ νόμισμα πρέπει νὰ μὴ ᾖναι πολυείδες, νὰ ἔχῃ πάντα τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ ὁμογενῆ, ὅθεν δέποτε καὶ ἂν ἐξάγῃται. Ὁ χρυσὸς, οἷαδὲποτε καὶ ἂν ᾖναι ἡ πηγή του, εἴτε ἡ Καλλιφορνία, εἴτε ἡ Αὐστραλία, εἴτε αἱ χρυσοφόροι ἄρμμοι τῆς Ῥωσσίας, εἶναι πάντοτε ὁ αὐτός. — Οἱ βόες, τὰ πρόβατα δὲν ἔχουσι πάντοτε τὴν αὐτὴν γεῦσιν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν ποιότητα, ἐπομένως δὲν ἔχουσι καὶ τὴν αὐτὴν ἀξίαν· εἰς βοῦς δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν ἀξίαν με ἕτερον βοῦν, οὐδὲ ἐν πρόβατον με ἕτερον πρόβατον· ἀλλὰ μία λίτρα χρυσοῦ ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀξίαν με μίαν λίτραν ἑτέρου χρυσοῦ.

Τὸ νόμισμα ἵνα ἐπιτυχάνῃ τοῦ σκοποῦ δι' ὃν εἶναι προωρισμένον, πρέπει εὐκόλως νὰ δοκιμάζεται, πρέπει εὐκόλως ν' ἀποδεικνύηται ἡ μεταλλικὴ ἀξία αὐτοῦ. Τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, ὧν ἡ γνησιότης δι' ἀπλουστάτων μέσων ἀποδεικνύεται.

Πρέπει τὸ νόμισμα νὰ λαμβάνῃ τὸ σχῆμα μικρῶν δίσκων εὐχρήστων καὶ εἰς τὴν μεταφορὰν καὶ εἰς τὸ μέτρημα· πρέπει νὰ ᾖναι ἐπιδεκτικὸν σημάτων, ὥστε ἀναγνωριζόμενον ἐκ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος νὰ κυκλοφορῇ ἐλευθέρως. Οὕτω δὲ ἡ κυ-

κλοφορία αὐτοῦ αὐξάνει, καὶ δίδει ζῶν εἰς τὰς διαφορὰς συναλλαγὰς.

Πρέπει τὸ νόμισμα νὰ ᾖ σπάνιον. Πολλοί, ὡς ἐν ἀρχῇ εἶπομεν, ἠθέλησαν νὰ εὕρωσι πλοῦτον ἄφθονον ἐν τῇ μεγάλῃ ἀφθονίᾳ νομίσματος οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχοντος, ἐνῶ, τούναντίον, τὸ νόμισμα πρέπει νὰ κατασκευάζεται ἐκ σπανίας οὐσίας· ἂν τὰ πολύτιμα μέταλλα ἐγίνοντο κοινότερα, ἠθελον ἀπολέσει μέρος τῆς ἀξίας αὐτῶν, ἐκ τούτου δὲ οὐδὲν ἄλλο ἀποτέλεσμα ἠθελε προκύψει, εἰμὴ ὅτι ἠθελε χρειασθῇ μεγαλύτερα ποσότης διὰ τὰς αὐτὰς συναλλαγὰς. Ἡ μέχρι τοῦδε αὐξήσις τῆς παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μόλις ἰσοσταθμίζει πρὸς τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν συναλλαγῶν. Ἡ δὲ αὐξήσις αὕτη ἦτο βραδεία, διαδοχικὴ καὶ βαθμιαία, δι' ἣν κατεβλήθησαν ἐργασία πολλοχρόνιος, ἐξοδα καὶ μεγάλαι προσπάθειαι. Αὐξήσις ὅμως εὐκολος, βιαία καὶ ἀπεριόριστος ἠθελε διαταράξει τὴν γενικὴν ἁρμονίαν τῶν συναλλαγῶν, τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν.

Οἱ προκατόχοι τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς νεωτέρας χημείας, οἱ ἀλχημισταὶ καλούμενοι, κατεγίνοντο εἰς τὸ μέγα ἔργον, ἐπιδιώκοντες τὴν φαντασιώδη ιδέαν τοῦ νὰ παράγωσι χρυσὸν κατὰ βούλησιν. Ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἦτο φαντασιώδης, ἡ δὲ μεταποίησις τῶν μετάλλων κατατάσσεται σήμερον εἰς τὴν τάξιν τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἠθελον ἐπιτύχει, ἡ ἐπιτυχία των ἠθελεν εἶσθαι ὀλεθρία καὶ **πάντα** ἄχρηστος. Παραγόμενος ὁ χρυσὸς κατὰ βούλησιν ἠθελεν ἐκπέσει εἰς τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων ἅτινα οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν, καὶ εἶναι ἐπομένως ἄχρηστα ὡς νόμισμα. Ἄν ὁ χρυσὸς ἦτο ἐπίσης ἄφθονος ὡς ὁ σίδηρος, λόγου χάριν, ἠθελεν ἔχει τὴν αὐτὴν ἀξίαν μετὰ τὸν σίδηρον, καὶ ἠθέλομεν προμηθεύεσθαι ἐν χιλιόγραμμον χρυσοῦ ἀντὶ δέκα ἢ δεκαπέντε ἑκατοστῶν τοῦ φράγκου, ὡς καὶ ἐν χιλιόγραμμον σιδήρου :

ἂν ἦτο ἄφθονος, ὅσον ὁ γαιάνθραξ, καὶ ἴδανόμεθα νὰ ἐξορύττωμεν κατ' ἔτος 140 ἑκατομμύρια τόνων χρυσοῦ, ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς γαιάνθρακας, ἡ μόνη ὑπεροχὴ ἣν θὰ εἶχεν ἐπὶ τῶν γαιανθράκων, ἠθελεν εἶσθαι τὸ ὅτι δὲν ἠθελε ρυπαίνει τὰς χεῖρας ἡμῶν· ἡ ἀξία αὐτοῦ ὅμως ἠθελεν ἐκπέσει τοσούτον, ὥστε ἠθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς μέσον συναλλαγῆς.

Ἐκτὸς τούτου μία τῶν οὐσιωδῶν ιδιοτήτων τοῦ νομίσματος εἶναι ἡ σταθερότης τῆς ἀξίας· ἀλλ' ἡ σταθερότης αὕτη θὰ ἐξελίπεν, ἂν ἡ ὕλη ἐξ ἧς κατασκευάζεται τὸ νόμισμα ἦτο κοινὴ. Πολλοὶ προέτειναν τὸν σίτον ὡς δυνάμενον ἐπιτυχέστερον ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ πολύτιμα μέταλλα εἰς τὴν καταμέτρησιν τῆς ἀξίας. Ἐκτὸς ὅμως τῶν διαφορῶν ποιότητων καὶ τῆς δυσκολίας καὶ τῶν ἐξόδων τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ, μόνη ἡ μεγάλη δυσκολία ἣν συνεπάγεται ἡ διαδοχικὴ ἀνισότης τῶν εἰσοδειῶν, ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ τὸ σφαλερὸν τῆς γνώμης ταύτης.

Κατηγοροῦσι τὰ πολύτιμα μέταλλα ὅτι δὲν εἶναι χρήσιμα εἰς τὰς κοινὰς ἀνάγκας τοῦ βίου, ἀλλ' ἡ δυσκολία αὕτη ἰδίως καθιστᾷ αὐτὰ ἁρμοδιώτερα ὡς νόμισμα· δὲν καταναλίσκονται ὡς ὁ σίτος, οὐδὲ πληροῦσι καὶ ἐκκενοῦσιν ἀλληλοδιαδόχως τὰς ἀποθήκας ὡς αὐτός· τούναντίον, αἱ νέαι ἐξορύξεις τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἄφθοναι καὶ ἂν ἦναι, ἀποτελοῦσι μικρὸν μέρος τῆς προὑπαρχούσης ποσότητος αὐτοῦ. Ὅσον δὲ μάλλον προχωροῦμεν, τοσούτω μάλλον ἡ ποσότης τοῦ ἐξορυσσομένου χρυσοῦ καθίσταται ἀνεπαρκὴς εἰς τὰς νέας ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὀλίγαι ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων ἤρκεσαν νὰ διαταράξωσι τὰς συναλλαγὰς, ἐνῶ τὰ δισεκατομμύρια τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Καλλιφορνίας ἔχουσιν ἀσθενῆ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν τιμῶν· τοῦτο δὲ, διότι τὰ πολύτιμα μέταλλα ἀριθμοῦνται σήμερον κατὰ δεκάδας δισεκατομμυρίων, καὶ διότι ἐκτὸς τοῦ κατανα-

λὴν τοῦ ὕγρου τούτου, ἐλαττώνει ὁμῶς τὴν τονικὴν οὐσίαν αὐτοῦ. Τοιαύτην ἀφθονίαν παράγουσι καὶ οἱ μονάρχαι οἱ τὰ νομίσματα νοθεύοντες.

Πᾶσα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων συναλλαγὴ ἐκφράζεται διὰ τῆς νομισματικῆς γλώσσης. Αἱ πωλήσεις, αἱ συμβάσεις, οἱ μισθοὶ, αἱ ὑποχρεώσεις ἐκφράζονται διὰ τοῦ νομίσματος, ἵνα δὲ γίνωνται ἐν εὐθύτητι καὶ δικαιοσύνῃ, πρέπει ἀφ' ἧς στιγμῆς γείνωσι, μέχρις οὗ πραγματοποιηθῶσι, τὸ νόμισμα ὅπερ εἶναι ὁ διερμηνεὺς πάσης τοιαύτης συναλλαγῆς, νὰ διατηρῇ τὴν αὐτὴν ἀξίαν καὶ τὸν αὐτὸν χαρακτήρα. Βεβαίως οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐστὶν ἀναλλοίωτον, οὐδὲ διαφεύγει τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου, βεβαίως, ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν σειρὰν ὅλην αἰώνων, ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος μεταβάλλεται, ἀλλ' οὐχὶ τόσον ὅσον γενικῶς φανταζόμεθα: ἀλλὰ κατὰ τὰ βραχέα διαστήματα τῶν συνήθων συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας, μῆνας ἢ καὶ ἔτη τινὰ διαρκοῦντα, ἡ ἀξία τῶν νομισμάτων εἶναι ἡ αὐτή, ἐλάχιστα δὲ μεταβάλλεται. Αἱ νέαι ἐξορύξεις τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἀφθονοὶ καὶ ὅν ἦναι, ἀποτελοῦσιν ἐλάχιστον μέρος ἀπέναντι τῆς ποσότητος τῆς ἐπισωρευθείσης ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοσούτων αἰώνων. Πρέπει πρὸς τούτοις ν' ἀναπληρῶσι τὴν φθορὰν ἣν τὰ πολύτιμα μέταλλα ὑφίστανται ἐκ τῆς τριβῆς, καὶ νὰ αὐξάνωσιν ὅσω πολλαπλασιάζονται αἱ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων συναλλαγαί. Ἐκ τούτων πάντων ἐπεταὶ ὅτι: ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος δὲν μετεβλήθη ἐπαισθητῶς, καὶ τοῦτο εἶναι εὐτύχημα, διότι, ἄλλως ἢ ἀσφάλεια τῶν συμβολαίων ἤθελεν ἀπαύστως διαταράττεσθαι, ἢ νόμιμος ἀμοιβὴ ἦν δικαιουται νὰ λάβῃ ἡ ἐργασία καὶ ἡ παραγωγὴ ἤθελεν ὑπόκεισθαι εἰς ἀλλοιώσεις.

ΤΑ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΑ. (*)

Εἶχον, πρότινων ἐτῶν, διέλθει τὸν χειμῶνα ἐν Π... μιᾷ τῶν μεγαλητέρων τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας πόλεων. Ὁ δόκτωρ Λίνδλατ (*Lindblat*) τὸν ὅποιον ἄλλοτε εἶχον γνωρίσει, ἦτο τὸ μόνον σχεδὸν πρόσωπον ὅπερ ἐνίστε ἐβλεπον. Κατόκει ἐν τῷ φρενοκομείῳ τῆς πόλεως, παρ' ᾧ ἐξετέλει τὸ ἐπάγγελμα βοηθοῦ ἱατροῦ. Μὲ εἶχε συχνάκις παρακινήσει νὰ πηγαίνω νὰ τὸν εὕρισκω, ἀφοῦ μὲ εἰδοποίησεν ὅτι καθ' ἐσπέρας ἔμμενεν αἰκάδε, ὅτι ἐπομένως ἐδυνάμεθα ἐν ἀνέσει νὰ διερχόμεθα, συνδιαλεγόμενοι, εὐαρέστους τινὰς ὥρας καὶ ὁμῶς ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν εἶχον ποτὲ ἐκτελέσει τὴν ὑπόσχεσίν μου ὅτι θὰ ὑπάγω νὰ τὸν εὕρω, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ὑπῆρχεν ἀρκετὴ ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ ξεναδοχείου ὅπου ἔμμενον καὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος φρενοκομείου, καὶ, νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, εἰς στενοχωρίας τόσον δὲν ἔρχομαι. Μίαν ἐσπέραν μολαταῦτα ἀπεφάσισα νὰ βιάσω, οὕτως εἰπεῖν, τὰς συνηθείας μου, ἅμα δ' ἐπῆλθεν ἡ νύξ, πρὶν ἀκόμη γείνῃ σκότος, ἐβλήθην ἐν ὁδῷ, πρὸς διττὴν ἀποθλέπων εὐχαρίστησιν νὰ ἐπανίδω τὸν φίλον μου καὶ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν περιέργειάν μου, ἐπισκεπτόμενος κατὰστημα, ὅπως νέον ἀκόμη δι' ἐμέ.

Ὁ δρόμος, ὀφείλω νὰ τὸ εἶπω, δὲν ἦτο καθόλου εὐάρεστος. Τὸ φρενοκομεῖον εὕρισκεται εἰς τὴν ἐσχάτην τῆς πολυχρίθμου καὶ θορυβώδους πόλεως ἄκραν, ἐν συνοικίᾳ ἐρήμῃ σχεδὸν, ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου ἐκ τοῦ

(*) Κύριος λόγος, — μόνος ἴσως, — δι' ὃν ἐνεκρίναμεν τῶν ἐπομένων ἀληθινῶν ἱστοριῶν τὴν δημοσίευσιν, εἶναι, ὅπως καταδείξωμεν ὅτι οἱ ἡμιμαθεῖς ἔτι Ἀνατολικοὶ λαοὶ γινώσκουσι πάλιν νὰ δείκνυνται ἀνώτεροι τῶν ἀμέσως μετὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον συνδεσμένων καταδρομῶν τῆς τύχης ἐκείνων, αἵτινες πολλάκις ὠθοῦσι τοὺς μᾶλλον πεπολιτισμένους τῶν Εὐρωπαϊκῶν εἰς τὰ θηριωδέστατα τῶν κακουργημάτων καὶ τὰς ἐντεῦθεν κοινωνικὰς καταστροφάς.